

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пастанова
Мiнiстэртва адукацыi
Рэспублiкi Бeларусь
18.07.2023 № 198

**Вучэбная праграма
па вучэбным прадмеце «Чалавек і свет. Мая Радзiма – Бeларусь»
для IV класа ўстаноў адукацыi,
якiя рэалiзуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыi
з бeларускай і рускай мовамі навучання і выхавання**

**ГЛАВА 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ**

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Чалавек і свет. Мая Радзiма – Бeларусь» (далей – вучэбная праграма) прызначана для яе засваення ў IV класе ўстаноў адукацыi, якiя рэалiзуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыi з бeларускай і рускай мовамі навучання і выхавання. Змястоўны блок «Мая Радзiма – Бeларусь» выконвае ролю сiстэматызацыi зместу вучэбнага матэрыялу, засвоенага навучэнцамі на працягу навучання на I ступенi агульнай сярэдняй адукацыi ў межах кампанента «Чалавек і грамадства». Таксама змястоўны блок «Мая Радзiма – Бeларусь» мае функцыю прапeдэўтычнага навучання, неабходнага для забеспячэння аптымальнага

пераходу да сістэматычнага вывучэння гісторыі Беларусі на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі.

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана на 35 гадзін.

3. Мэтай вывучэння вучэбнага прадмета «Чалавек і свет. Мая Радзіма – Беларусь» з’яўляецца развіццё асобы навучэнца ў працэсе засваення ведаў, фарміравання спосабаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці, набыцця асабістага жыццёвага вопыту, неабходных для гарманічнага і адказнага ўзаемадзеяння з існуючым сацыяльна-культурным асяроддзем.

4. Для рэалізацыі мэтавызначэння прадугледжваецца вырашэнне комплексу задач.

Асобныя задачы накіраваны на актуалізацыю эмацыянальна-каштоўнаснай сферы асобы праз прыняцце навучэнцамі ў якасці норм сацыяльных паводзін традыцыйнай сістэмы каштоўнасцей сучаснага беларускага грамадства, на фарміраванне кампетэнцый, якія грунтуюцца на любові да малой радзімы, павазе да Бацькаўшчыны, грамадзянскасці.

Метапрадметныя задачы арыентаваны на развіццё пазнавальнай цікавасці навучэнцаў да айчыннай гісторыі, фарміраванне кампетэнцый, накіраваных на авалоданне навучэнцамі спосабамі пошуку і апрацоўкі інфармацыі з розных крыніц.

Прадметныя задачы прадугледжваюць сістэматызацыю і замацаванне першапачатковых уяўленняў і элементарных ведаў навучэнцаў, фарміраванне кампетэнцый, якія звязаны з засваеннем навучэнцамі культурна-гістарычнай спадчыны Беларусі, звестак аб дзейнасці і творчасці выдатных асоб, аб важнейшых падзеях айчыннай гісторыі.

5. На вучэбных занятках рэкамендуецца выкарыстоўваць разнастайныя формы і метады навучання і выхавання.

Асноўныя формы навучання – урок і вучэбная экскурсія Прадуктыўнымі з’яўляюцца такія віды ўрокаў, як урок-даследаванне, урок-практыкум, урок-падарожжа, урок-гульня, інтэграваны ўрок. Мэтазгодна выкарыстоўваць як групавыя, парныя, калектыўныя, так і індывідуальныя формы арганізацыі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці навучэнцаў.

У працэсе засваення зместу вучэбнага матэрыялу, пададзенага ў форме апавяданняў, выкарыстоўваюцца тлумачальна-ілюстрацыйныя, рэпрадуктыўныя, часткова-пошукавыя, даследчыя метады навучання. Прадугледжваюцца дзеянні па свядомым засваенні зместу апавяданняў у сюжэтнай форме: гутарка і эўрыстычная гутарка; дыдактычная гульня; лакалізацыя гістарычных падзей у часе і прасторы з дапамогай картасхем (карт атласа) і стужкі часу; аднаўленне зместу паняццяў пры дапамозе слоўніка; характарыстыка дзейнасці ці творчасці гістарычных асоб; успрыманне і перапрацоўка вобразна-нагляднай інфармацыі, пададзенай з дапамогай мастацкіх сродкаў; мадэліраванне сваіх сацыяльных учынкаў з апорай на ўзор паводзін чалавека ў гісторыі; удзел у экскурсіях, падарожжах, сустрэчах са знакамітымі землякамі; наведванне музеяў і іншых устаноў.

Выбар форм і метадаў навучання і выхавання вызначаецца педагагічным работнікам самастойна на аснове мэт і задач вывучэння пэўнай тэмы, сфармуляваных у дадзенай вучэбнай праграме патрабаванняў да вынікаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці навучэнцаў з улікам іх узроставых і індывідуальных асаблівасцей.

Вынікі вучэбнай дзейнасці навучэнцаў вызначаюцца з дапамогай вусных, пісьмовых (фронтальнае і індывідуальнае апытанне), практычных (выкананне практычных заданняў) форм дыягностыкі вынікаў навучання.

6. Чакаемыя вынікі засваення дадзенай вучэбнай праграмы:

6.1. асобныя вынікі развіцця, выхавання і навучання арыентаваны на ідэнтыфікацыю навучэнцамі свайго месца ў грамадстве, якое абумоўлена іх роляй у сістэме сацыяльных адносін; на выхаванне пачуцця любові да малой радзімы і гонару за гісторыка-культурныя дасягненні Беларусі, павягі да гісторыі, культуры, дзяржаўных сімвалаў Рэспублікі Беларусь; на фарміраванне гістарычнай паяці і паважлівых адносін да прадстаўнікоў розных сацыяльных пластоў і канфесій;

6.2. метапрадметныя вынікі навучання звязаны з фарміраваннем уменняў вызначаць галоўнае ў змесце вучэбнага матэрыялу; праводзіць параўнанне і рабіць вывады; лагічна і паслядоўна будаваць расказ; рабіць мэтанакіравана запыт да крыніц неабходнай інфармацыі; даваць азначэнне паняццям;

б.3. прaдмeтнaя вынiкi нaвучaння прaдуглeджaюць фaрмiрaвaннe сукупнacцi пeршaпaчaткoвaх збoрнaх вoбрaзaў свaйгo рoднaгa крaю, крaiнa, дзяржaвы, дзeянняў гiстaрычнaх aсoб i прaдстaўнiкoў кyльтyры Бeлaрусьi, якiя зaсвoйвaюццa нaвучэнцaмi зa пeрыяд нaвучaння, a тaксaмa выкaрыстaннe бeлaрускaй мoвы як aднoй з дзяржaўнaх мoў y Рэспублiцы Бeлaрусь y прaцэсe знoсiн.

ГЛАВА 2 ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

БЕЛАРУСЬ – МАЯ РАДЗІМА (1 гадзіна)

Паняцце «Бацькаўшчына». Паходжанне назваў «Беларусь» і «беларусь». Шматнацыянальны склад насельніцтва Беларусі.

ГЕАГРАФІЧНЫЯ І ГІСТАРЫЧНЫЯ ЗВЕСТКІ АБ НАШАЙ РАДЗІМЕ (7 гадзін)

Мы і нашы суседзі

Размяшчэнне Беларусі на карце Еўропы. Краіны – суседкі Беларусі. Тэрытарыяльна-адміністрацыйны падзел Рэспублікі Беларусі. Насельніцтва Беларусі.

Нашы продкі

Рассяленне ўсходнеславянскіх плямён на тэрыторыі Беларусі і паходжанне іх назваў згодна з паданнямі. Крывічы, дрыгавічы, радзімічы – продкі сучасных беларусаў.

Зямля блакітных рэк і азёр

Рэкі і азёры як сведкі гістарычнага мінулага нашай краіны. Рака Няміга ў старажытным горадзе Мінску. Беларускія рэкі – сродкі зносін і абмену на шляху «з варагаў у грэкі». Паданне пра возера Свіцязь і яго адлюстраванне ў творчасці ўраджэнца Беларусі паэта Адама Міцкевіча.

Наша Радзіма на гістарычнай карце

Гістарычная карта як крыніца звестак пра мінулае. Абзначэнні на гістарычнай карце. Правілы чытання гістарычнай карты.

Стужка часу

Гістарычныя падзеі і іх даты. Стужка часу. Перыяды гістарычнага часу: «да нашай эры» і «наша эра». Паслядоўнае адлюстраванне гістарычных падзей на стужцы часу. Прыкладная дата засялення старажытнымі жыхарамі тэрыторыі нашай краіны. Першая дакладна вядомая дата ў гісторыі нашай краіны.

Маўклівыя сведкі мінуўшчыны

Шляхі з'яўлення камянёў. Роля камянёў у жыцці і вераваннях старажытных жыхароў Беларусі. Курганы як помнікі гісторыі. Дзейнасць братаў Тышкевічаў. Ушанаванне памяці продкаў на Радаўніцу і Дзяды. Купалле і Каляды.

Як да нас прыйшла кніга

Пісьмовыя гістарычныя крыніцы пра нашу Бацькаўшчыну. Берасцяныя граматы. Летапісы. Рукапісныя кнігі. Дзейнасць і духоўны завет Кірылы Тураўскага.

Віды дзейнасці: суаднясенне зместу апавядання з яго загаловам; знаходжанне ў тэксце тлумачэння незнаёмых слоў; падзел тэксту на часткі з калектыўным складаннем плана і вусным пераказам; выбар з тэксту і пераказ той яго часткі, якая адпавядае пастаўленаму пытанню (выбарчы пераказ); вуснае паведамленне на зададзенаму тэму па

прапанаваных апорных словах; запаўненне прапанаваных схем; перакадзіраванне вучэбнай інфармацыі з тэкставай (вербальнай) у наглядна-вобразную і наадварот; лакалізацыя гістарычных падзей у часе і прасторы з дапамогай стужкі часу і картасхем (карт атласа); вызначэнне легендарнага характару гістарычных звестак; вызначэнне ўкладу гістарычных асоб у развіццё навукі і асветніцтва; азнаямленне з артэфектамі пры правядзенні экскурсій, падарожжаў, наведванні музеяў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

Ведаць:

назвы краіны і дзяржавы;
назвы сталіцы Беларусі, абласных цэнтраў, свайго населенага пункта;
месцазнаходжанне Беларусі на карце Усходняй Еўропы;
краіны – суседкі Беларусі;
традыцыйныя народныя святы (Дзяды, Радаўніца, Купалле, Каляды);
адзінкі вымярэння гістарычнага часу (эра, стагоддзе, дата);
помнікі пісьменнасці (берасцяная грамата, летапіс, рукапісная кніга);
помнікі гісторыі (стаянка, курган, вежа).

Умець:

тлумачыць змест паняццяў з дапамогай слоўніка (Радзіма, Бацькаўшчына; дзяржава, гісторыя; волат, ледавік, паданне, продкі, племя);
паказваць на картасхемах (картах атласа) тэрыторыю Рэспублікі Беларусь, сталіцу і абласныя цэнтры, месца свайго пражывання;
вызначаць паслядоўнасць гістарычных падзей па іх датах на стужцы часу;
расказваць пра знакамітых дзеячаў культуры і звязаныя з іх дзейнасцю і творчасцю падзеі (браты Тышкевічы, Адам Міцкевіч);
тлумачыць духоўны заповіт Кірылы Тураўскага;
складаць кароткае апісанне па гістарычнай і мастацкай ілюстрацыі.

Выкарыстоўваць набытыя веды і ўменні ў практычнай дзейнасці і паўсядзённым жыцці для:

ідэнтыфікацыі сябе ў навакольным сацыяльна-культурным асяроддзі як ураджэнца Беларусі і як беларуса па нацыянальнасці;
адчування гістарычнай пераемнасці з продкамі;
падтрымання паважлівых адносін да асоб іншай нацыянальнасці;
складання паведамлення пра слаўтасці роднага краю;
удзелу ў захаванні мясцовых помнікаў прыроды і гісторыі.

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСІ Ў ПАДАННЯХ, ІМЁНАХ І ПАДЗЕЯХ (18 гадзін)

Князёўна з трыма імёнамі

Летапісныя звесткі пра дачку полацкага князя Рагнеду і яе жыццёвы лёс. Тры імя полацкай князёўны: Рагнеда, Гарыслава, Анастасія. Сын Рагнеды Ізяслаў.

Сын Рагнеды Яраслаў Мудры

Старажытнаруская дзяржава ўсходніх славян Кіеўская Русь. Асветніцкая дзейнасць вялікага кіеўскага князя Яраслава Мудрага. Зборнік законаў «Руская праўда». Заповіт Яраслава Мудрага сваім сынам.

Усяслаў Чарадзеі

Звесткі пра полацкага князя Усяслава Брачыславіча. Бітва на Нямізе. Полацкі Сафійскі сабор як сімвал магутнасці княства і гістарычны помнік.

Еўфрасіння Полацкая

Жыццёвы выбар юнай Прадславы. Асветніцкая дзейнасць Еўфрасінні Полацкай і яе павучанне людзям. Стварэнне Спаса-Еўфрасіннеўскай царквы ў Полацку. Крыж Еўфрасінні Полацкай як культурна-хрысціянская каштоўнасць беларускага народа.

У што верылі нашы продкі

Старажытныя вераванні жыхароў Беларусі. Прыняцце хрысціянства. Узнікненне цэркваў і манастыроў, заснаванне школ і бібліятэк. Праваслаўныя і католікі. Прыхільнікі іншых рэлігій. Верацярпімасць.

У абарону сваёй зямлі

Аб'яднанне беларускіх і літоўскіх зямель супраць крыжацкай пагрозы ў адну дзяржаву – Вялікае Княства Літоўскае. Вялікі князь Вітаўт. Грунвальдская бітва.

Пад сценамі старажытных замкаў

Замкі на тэрыторыі Беларусі: гісторыі і паданні, звязаныя з імі. Выгляд і ўмацаванні замкаў. Крэўскі, Гродзенскі, Нясвіжскі, Мірскі замкі як помнікі гісторыі і культуры. Сынковіцкая царква-крэпасць. Адлюстраванне гістарычных помнікаў замкавага будаўніцтва ў мастацкай творчасці Напалеона Орды.

Па якіх законах жылі нашы продкі

Законы штодзённага жыцця людзей. Агульнанародны збор у Полацкім княстве – веча. Статут Вялікага Княства Літоўскага. Леў Сапега.

Адкуль пайшлі назвы нашых гарадоў (3 гадзіны)

Беларускія гарады ў гістарычным мінулым. Полацк і Тураў. Наша сталіца і абласныя гарады ў старажытнасці: час узнікнення, паходжанне назваў, гербы.

Пачынальнік кнігадрукавання

Вучоба Францыска Скарыны. Ф. Скарына як пачынальнік кнігадрукавання сярод усходніх славян. Афармленне выдадзеных Ф. Скарынам кніг. Патрыятычны заповіт Ф. Скарыны. Сымон Будны – прадаўжальнік справы Скарыны, выдавец першай друкаванай на тэрыторыі Беларусі кнігі.

У краіне майстроў і творцаў

Рамесныя вырабы народных майстроў. Слуцкія паясы і заснаванне майстэрняў па іх вырабе. Адлюстраванне вырабу паясоў у паэтычнай творчасці Максіма Багдановіча. Майстэрства вырабу каляровай кафлі.

Ад батлейкі – да паланэза

Народны лялечны тэатр – батлейка. Асветніцкая дзейнасць Сімяона Полацкага. Слоніўскі тэатр Міхала Казіміра Агінскага. Паланэз «Развітанне з Радзімай» Міхала Клеафаса Агінскага.

Песняры роднай мовы і Бацькаўшчыны

Заповіт Францішка Багушэвіча берагчы і шанаваць родную мову. Пачуццё любові да Радзімы ў паэтычнай творчасці Янкі Купалы і Якуба Коласа. Паэтычная і народная спадчына ў музычнай творчасці Уладзіміра Мулявіна і ансамбля «Песняры». Святкаванне дзён беларускага пісьменства.

Будаўніцтва новага жыцця

Кастрычніцкая рэвалюцыя 1917 года і ўстанаўленне Савецкай улады ў Беларусі. Утварэнне Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі (далей – БССР) і яе Дзяржаўны герб. Аб'яднанне БССР і іншых савецкіх рэспублік у складзе Савецкага

Саюза. Будаўніцтва прамысловых прадпрыемстваў і стварэнне ў вёсцы калектывных гаспадарак у 1920–1930-я гады. Развіццё навукі і адукацыі. Дзяржаўныя мовы ў БССР і дружба людзей розных нацыянальнасцей. Становішча жыхароў Заходняй Беларусі ў складзе Польшчы. Уз’яднанне Заходняй Беларусі з БССР. 17 верасня як Дзяржаўнае свята Рэспублікі Беларусь – Дзень народнага адзінства.

Беларусь у гады Вялікай Айчыннай вайны (2 гадзіны)

Пачатак Вялікай Айчыннай вайны. Подзвіг абаронцаў Брэсцкай крэпасці. Першае выкарыстанне «кацюш». Дзейнасць Канстанціна Заслонава. Юны партызан Марат Казей. Народны герой дзед Талаш. Бацька Мінай і лёс яго дзяцей. Трагедыя беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Гістарычная памяць аб гібелі жыхароў беларускай вёскі Хатынь і дзецях – ахвярах вайны. Подзвіг лётчыка Аляксандра Мамкіна па выратаванні дзяцей. Вызваленне Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Легендарны подзвіг Трыфана Лук’яновіча. 22 чэрвеня як памятная дата, 9 мая і 3 ліпеня як Дзяржаўныя святы Рэспублікі Беларусь.

Віды дзейнасці: тлумачэнне назвы апавядання і незнаёмых слоў у вучэбным тэксце; вусны маналагічны пераказ сюжэтнага апавядання з апорай на ілюстрацыі і прапанаваныя апорныя словы з дапамогай слоўніка; запаўненне прапанаваных схем; перакадзіраванне вучэбнай інфармацыі з тэкставай (вербальнай) у наглядна-вобразную і наадварот; суаднясенне адлюстраванага на ілюстрацыі аб’екта з яго апісаннем ў тэксце; вызначэнне паслядоўнасці гістарычных падзей з дапамогай стужкі часу; лакалізацыя гістарычных падзей з дапамогай картасхем (карт атласа); тлумачэнне нескладаных прычынна-выніковых сувязей; вызначэнне легендарнага характару гістарычных звестак; знаходжанне ў тэксце прыкладаў для пацвярджэння прапанаванага палажэння ці доказу; складанне паведамлення пра славетнасці роднага краю і краіны; вызначэнне ўкладу гістарычных асоб ў станаўленне дзяржаўнасці, абарону Радзімы, развіццё культуры і мастацтва; мадэліраванне сваёй дзейнасці ў канкрэтных сітуацыях з прапанаваным прыкладам паводзін чалавека ў гісторыі; супастаўленне артэфактаў з сваім жыццёвым вопытам у час экскурсій, падарожжаў, наведвання музеяў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

Ведаць:

памятныя даты і дзяржаўныя святы Рэспублікі Беларусь (22 чэрвеня – Дзень усенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыда беларускага народа, 9 мая – Дзень Перамогі, 3 ліпеня – Дзень Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дзень Рэспублікі), 17 верасня – Дзень народнага адзінства);

помнікі архітэктуры (Полацкі Сафійскі сабор, Спаса-Еўфрасіннеўская царква ў Полацку, Крэўскі, Гродзенскі, Нясвіжскі, Мірскі замкі, Сынковіцкая царква-крэпасць);

помнікі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва (Крыж Еўфрасінні Полацкай, слуцкія паясы, кафля);

помнікі тэатральнага мастацтва (батлейка, Слонімскі тэатр Агінскага);

помнікі музычнага мастацтва (паланэз «Развітанне з Радзімай», песня «Слуцкія ткачыкі» ў выкананні ансамбля «Песняры»).

Умець:

тлумачыць змест паняццяў з дапамогай слоўніка (веча, дружина, закон, князь, рыцар, Статут, сабор);

паказваць на картасхемах (картах атласа) тэрыторыю рассялення ўсходнеславянскіх плямён і Полацкае княства, беларускія землі ў складзе Вялікага Княства Літоўскага, падзеі Вялікай Айчыннай вайны на тэрыторыі Беларусі;

вызначаць паслядоўнасць гістарычных падзей па іх датах на стужцы часу;

расказваць пра знакамітых гістарычных асоб і звязаныя з іх дзейнасцю падзеі (Рагнеда і Ізяслаў, Усяслаў Чарадзей, Вітаўт, Леў Сапега);

расказваць пра знакамітых дзеячаў культуры Беларусі і прыводзіць прыклады іх творчасці (Еўфрасіння Полацкая, Францыск Скарына, Сімяон Полацкі, Міхал Казімір і Міхал Клеафас Агінскія, Янка Купала і Якуб Колас, Максім Багдановіч, Напалеон Орда, Уладзімір Мулявін);

тлумачыць заповіт Яраслава Мудрага сваім сынам, заповіт Францыска Скарыны, заповіт Францішка Багушэвіча;

прыводзіць прыклады подзвігаў і трагедыі беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны (Канстанцін Заслонаў, Марат Казей, дзед Талаш, бацька Мінай і яго дзеці, Аляксандр Мамкін і выратаванне ім дзяцей, Трыфан Лук'яновіч і выратаванне ім нямецкай дзяўчынкі, трагедыя жыхароў вёскі Хатынь);

складаць кароткае апісанне па гістарычнай і мастацкай ілюстрацыі.

Выкарыстоўваць набытыя веды і ўменні ў практычнай дзейнасці і паўсядзённым жыцці для:

адчування гістарычнай пераемнасці з сваімі папярэднікамі і іх здзяйсненнямі ў матэрыяльнай і духоўнай галінах культуры;

удзелу ў адзначэнні памятных дат і дзяржаўных свят Рэспублікі Беларусь; падтрымання паважлівых адносін да асоб іншага веравызнання; аказання дапамогі ветэранам;

складання паведамлення пра слаўтасці роднага краю і краіны;

удзелу ў захаванні мясцовых помнікаў гісторыі і Вялікай Айчыннай вайны.

МАЯ СУЧАСНАЯ КРАІНА

(7 гадзін)

Багацце нашай краіны

Пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадаркі Беларусі. Вырабы беларускай прамысловасці. Герой Беларусі канструктар аўтамабільнай тэхнікі Міхаіл Высоцкі. Транспарт, які вырабляецца ў Беларусі. Зямля – карміцелька жыхароў нашай краіны. Прадукцыя сельскай гаспадаркі. Святкаванне Дажынак. Герой Беларусі старшыня калгаса Аляксандр Дубко.

Тут мінуўшчына з сучаснасцю сышліся

Гарады на карце Беларусі. Салігорск: паданні і рэчаіснасць. Наваполацк: новы горад побач са старажытным. Жодзіна: захаванне памяці аб Вялікай Айчыннай вайне ў горадзе, дзе вырабляюцца БелАЗы. Старажытны Астравец: і першая беларуская атамная электрастанцыя. Подзвіг пажарнага Васіля Ігнаценкі.

Мінск – сталіца нашай краіны (2 гадзіны)

Мінск – сталіца Беларусі, горад-герой. Дзяржаўныя, культурныя, адукацыйныя, спартыўныя ўстановы ў Мінску. Адлюстраванне памяці аб гістарычных падзеях, дзеях гісторыі і культуры ў назвах гарадскіх плошчаў, праспектаў і вуліц. Герой Савецкага Саюза кіраўнік Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Пётр Машэраў. Герой Беларусі спартсменка Дар'я Домрачава.

Сучасная Беларусь

Утварэнне Рэспублікі Беларусь. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь. Вышэйшыя органы дзяржаўнай улады і кіравання. Беларусь – адна з заснавальніц Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Садружнасць Незалежных Дзяржаў. Саюзная дзяржава Беларусі і Расіі. 15 сакавіка, 2 красавіка, 3 ліпеня, кожная другая нядзеля мая як Дзяржаўныя святы Рэспублікі Беларусь. Першы Герой Беларусі лётчык Уладзімір Карват.

Дзяржаўны герб нашай краiны

Герб як сiмвал дзяржавы. Адлюстраванне ў Дзяржаўным гербе Рэспублiкi Беларусь яе тэрыторыi, традыцый нашых продкаў, гатоўнасцi жыхароў да абароны сваёй Радзiмы.

Сцяг беларускай дзяржавы

Сiмволiка колераў Дзяржаўнага сцяга Рэспублiкi Беларусь. Адлюстраванне ў арнаменце Дзяржаўнага сцяга Рэспублiкi Беларусь старажытных традыцый i працавітасцi беларускага народа. Чырвоны сцяг – сiмвал мужнасцi нашага народа ў гады Вялiкай Айчыннай вайны. Гiстарычная пераемнасць з Дзяржаўным сцягам Беларускай Савецкай Сацыялiстычнай Рэспублiкi. Дзень Дзяржаўнага герба, Дзяржаўнага сцяга i Дзяржаўнага гiмна Рэспублiкi Беларусь.

Урок вынiковага абагульнення (1 гадзiна)

Вiды дзейнасцi: тлумачэнне назвы апавядання i незнаёмых слоў у вучэбным тэксце; вусны маналагiчны пераказ сюжэтнага апавядання з апорай на iлюстрацыi i з дапамогай слоўнiка; выбар з тэксту i пераказ той яго часткi, якая адпавядае пастаўленаму пытанню (выбарачны пераказ); запаўненне прапанаваных схем; перакадзiраванне вучэбнай iнфармацыi з тэкставай (вербальнай) у наглядна-вобразную i наадварот; суаднясенне адлюстраванага мастацкiмi сродкамі аб'екта з яго апiсаннем ў тэксце; вызначэнне паслядоўнасцi гiстарычных падзей з дапамогай стужкi часу; лакалiзацыя гiстарычных падзей з дапамогай картасхем (карт атласа); тлумачэнне нескладаных прычынна-вынiковых сувязей; складанне паведамлення пра славетнасцi роднага краю i краiны; вызначэнне ўкладу гiстарычных асоб ў станаўленне дзяржаўнасцi, абарону Радзiмы, развiцце культуры i мастацтва, алiмпiйскага спорту, засваенне космасу; мадэліраванне сваёй дзейнасцi ў канкрэтных сiтуацыях з прапанаваным прыкладам паводзiн чалавека ў гiсторыi; супастаўленне артэфактаў з сваiм жыццёвым вопытам у час экскурсiй, падарожжаў, наведвання музеяў; пастаноўка пытанняў пры правядзеннi сустрэч са знакамітымі землякамі.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

Ведаць:

дзяржаўных асоб Беларускай Савецкай Сацыялiстычнай Рэспублiкi (Пётр Міронавіч Машэраў);

дзяржаўных асоб Рэспублiкi Беларусь (Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка);

сучасныя дзяржаўныя сiмвалы i дзяржаўныя святы Рэспублiкi Беларусь (15 сакавіка – Дзень Канстытуцыi, 2 красавіка – Дзень яднання народаў Беларусі i Расіi, 3 ліпеня – Дзень Незалежнасцi Рэспублiкi Беларусь (Дзень Рэспублiкi), кожная другая нядзеля мая – Дзень Дзяржаўнага сцяга, Дзяржаўнага герба i Дзяржаўнага гiмна Рэспублiкi Беларусь);

Беларусь як адну з заснавальнiц Арганiзацыi Аб'яднаных Нацый; традыцыйныя народныя святы (Дажынкi);

прыклады прамысловых прадпрыемстваў i працоўных дасягненняў беларускага народа, вырабаў сельскай гаспадаркi;

прыклады ўдзелу ўраджэнцаў Беларусі ў асваеннi касмiчнай прасторы (Пётр Клімук, Уладзiмiр Кавалёнак, Алег Навiцкi).

Умець:

тлумачыць змест паняццяў з дапамогай слоўнiка (дзяржава, канстытуцыя, прэзiдэнт); вызначаць паслядоўнасць гiстарычных падзей па iх датах на стужцы часу;

паказваць на картасхемах (картах атласа) тэрыторыю Рэспублiкi Беларусь, сталiцу i абласныя цэнтры, «маладыя» гарады, месца свайго пражывання;

тлумачыць сiмваліку Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага сцяга Рэспублікі Беларусь;

расказваць пра знакамітых гістарычных асоб і звязаныя з іх дзейнасцю падзеі (Міхаіл Высоцкі, Аляксандр Дубко);

расказваць пра знакамітых прадстаўнікоў алімпійскага спорту (Дар'я Домрачава);
прыводзіць прыклады подзвігаў ураджэнцаў Беларусі (Васіль Ігнаценка, Уладзімір Карват);

складаць кароткае апісанне па гістарычнай і мастацкай ілюстрацыі.

Выкарыстоўваць набытыя веды і ўменні ў практычнай дзейнасці і паўсядзённым жыцці для:

адчування гістарычнай пераемнасці з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны, суайчыннікамі і іх здзяйсненнямі ў матэрыяльнай і духоўнай галіне;

ідэнтыфікацыі сябе ў навакольным сацыяльна-культурным асяроддзі як грамадзяніна Рэспублікі Беларусь;

праяўлення павагі да дзяржаўных сiмвалаў Рэспублікі Беларусь;

удзелу ў адзначэнні памятных дат і дзяржаўных свят Рэспублікі Беларусь;

падтрымання паважлівых адносін да асоб іншай нацыянальнасці ці веравызнання;

аказанне дапамогі ветэранам і людзям, якім яна неабходна;

складання паведамлення пра слаўтасці роднага краю, краіны і дзяржавы.